

cu seamă de dezvăluirea calităților lor omenești, găsirea acelei dozări, a îmbinării pateticii cu omenescul, a simplității cu un bogat plan interior, a măreției cu sobrietatea.

Nu era suficient să mă pătrund de ideile eroinelor mele, trebuia să-mi aleg mijloace de expresie corespunzătoare, simple, sincere, lipsite de artificii meșteșugărești, dar cât mai sugestive. Să fii sobră, simplă, firească, dar să nu sărăcești, să nu „răcești” conținutul rolului, să fii avântată, energică, patetică, dar să nu devii aspră sau retorică...

Am muncit cu răvnă, cu pasiune, cu îndoiala mereu în suflet asupra reușitei, am învățat multe lucruri noi și prețioase pentru meseria mea...

După Tatiana, am interpretat-o pe Oxana, din acel dramatic Sfârșit al escadrei, zguduitor redat de Al. Korneiciuk. Piesa înfățișează un episod de luptă al bolșevicilor din flota Mării Negre, luptă dusă (în condițiile acțiunilor radei centrale și ale ofițerilor albi) pentru a-i convinge pe marinari că, numai scufundind escadra, aceasta poate să rămână credincioasă revoluției.

Oxana, membră a comitetului bolșevic, singura femeie din escadră, întrușipează înțelepciunea și clarviziunea partidului.

Calitățile sale revoluționare (energie, spirit de acțiune, fermatate, precizie, încredere în cauza revoluției) se greșează pe un adânc fond uman. Sensibilitatea ei feminină nu-i umbră de aceste date, dar ea se ridică pe culmi de tragedie, atunci când își învinge, suferind, gingașul ei sentiment de dragoste pentru turbulentul matroz Gaidai, acceptând chiar moartea lui, dacă revoluția o va cere.

Și aici, mai mult decât în precedentul rol, trebuia să realizez îmbinarea laturii eroice cu simplitatea, a firescului cu pateticul.

Oxana a fost parcă un preludiu la cea de a treia figură de eroină revoluționară, aceea care m-a pasionat cel mai mult și pe care am îndrăgit-o pentru totdeauna: Femeia-comisar din Tragedia optimistă.

Tensiunea conflictului, forța sa emoțională, plasticitatea caracterelor, densitatea dramatică, patosul simplu și cald, vibrant, din acest măreț poem dramatic închinat de Vișnevski marii revoluții și oamenilor care au înfăptuit-o, mi-au creat și mie, atât în repetiții cât și în spectacol, o stare deosebită de incandescență, rar simțită pînă atunci în vreun rol.

Clocotul adânc omenesc, elanul revoluționar care se degajau din piesă au fost un adevărat motor în declanșarea energiei de realizare a acestui rol. L-am studiat cu emoție, cu dragoste și admirație.

Dragoste de oameni, minte clară, dirzenie, voință, curaj, spirit de jertfă pentru triumful cauzei poporului, subtilă și gingașă feminitate, istetisme și umor, fermitate și cîte, cîte alte nuanțe și subnuanțe trebuie redată în jocul acelei actrițe care interpretează acest rol!

În realizarea Femeii-comisar, mi-au fost de mare ajutor cele două roluri anterioare. Există un „sîmbure” comun al celor trei personaje: toate trei fac parte din bogata galerie a eroilor marii revoluții, eroi animați de dragoste de patrie și popor, de o înaltă conștiință de clasă — eroi dotați cu majore calități morale —, dar eu, ca actor, a trebuit să mă străduiesc să descopăr trăsăturile lor specifice, căile lor proprii de dezvoltare, mijloacele deosebite de exprimare actoricească... Muncă grea, oboseală și pasionantă, plină de frământări, de clipe de nemulțumire și uneori și de mare bucurie creatoare, atunci cînd reușești fuziunea dintre tine și rol...

Irina Răchiteanu-Șirianu

## EMOȚIA CEASURILOR DE ÎNCEPUT

Destul de recent, într-o seară, după căderea cortinei la spectacolul lui Cehov, *Un Hamlet de provincie*, căutam să-mi identific, sau mai bine zis să-mi reconstitui drumul, nu foarte lung, al activității mele teatrale. Pentru că în fiecare rol se împletesc strîns experiențele rolurilor anterioare, am încercat să deznod acest fir. Unde începe el? Da, desigur, pe băncile școlii de teatru. În *Tragedia optimistă*, în care, protagoniști sau figuranți, noi toți ne simțeam atât de tineri, atât de apropiați de marinarii înflăcărați de salvele de pe „Aurora”. Nici nu mai știu dacă jucam bine sau numai



Sanda Toma în Prințesa Luiza din „Umbra” de  
Evgheni Șvart — Teatrul de Comedie

cu însuflețire, dar era primul meu spectacol: un spectacol *mare*. Nu numai ca proporții, ci și ca gânduri, ca răspunderi. Ne spuneam unul altuia: „În piesă vorbim despre socialism, despre comunism...” La estetică ascultam mai cu atenție prelegerile despre tragic, despre esența „tragicului optimist” al teatrului revoluției.

E una din acele amintiri care te urmăresc discret, dar cu al căror sunet de diapazon îți analizezi întreaga muncă.

Am jucat mai târziu într-o piesă de Arbuzov (*Ani de pribegie*) la Craiova, apoi în *A treia, patetica* a lui Pogodin. Am înfrunțat-o pe sora lui Lenin, alături de excelentul protagonist care era Gh. Popovici-Poenaru.

A urmat prințesa Luiza din basmul lui Șvart. Un basm, o metaforă de mare amploare cu eroi mitici, cu aluzii la oameni ai lumii contemporane, subteran fremătind însă de idealurile revoluției. Acum, soția lui Platonov...

În toate, m-am lăsat pătrunsă de emoția „ceasurilor de început”, de marea semnificație a faptului că noi, generația acestor ani atît de generos răsplătită, am început teatrul Mare cu teatrul Revoluției.

*Sanda Toma*

## IZVORUL: POEMUL LUI OCTOMBRIE

Un program de sală vechi, găsit în fund de sertar. Bătut la mașină. Modest la prima vedere, ascunde în el un filon de aur: generația de frunte a teatrului românesc de azi. Tinăr regizor debutant, aveam în distribuție pe „elevii”: Silvia Popovici, Sanda Toma, Amza Pellea, Gh. Cozorici, George Constantin, Victor Rebengiuc, Constantin Rautchi, Ion Buleandră și ...Geo Saizescu. Rolul Femeii-comisar, căci de *Tragedia optimistă* e vorba, îl jucau paralel Anca Verești și Draga Olteanu. (Interesant e că C. Rautchi a jucat *Marinarul răgușit* în trei ediții succesive, în trei spectacole — la Craiova, la Teatrul Național din București). Învătam cu toții teatrul. Și revoluția. Din Lenin. Din teatrul revoluției. După seminariile de socialism științific și materialism dialectic, urcam pe scenă și încercam să evocăm suflul revoluției. Foarte tinăr profesor, mai bine zis asistent, lucram în apropierea unor mari personalități — profesorii Aura Buzescu și N. Băltățeanu. Erau însă la fel de tineri ca mine, pentru că eposul teatrului revoluției îi însuflețise. Dincolo de textul dramatic, de eroi, de situații, eram dedicați unuia din cele mai importante evenimente ale omenirii. Metoda lui Stanislavski, teatrul lui Nemirovici-Dancenko, Meyerhold, nume noi pentru noi, bogate izvoare de studiu. Poate, de atunci își trage rădăcinile patosul spectacolelor mele, despre care s-a scris, poate aici